

## **5.**

# **Gemeenteraadsverkiezingen als splijtzwam**

‘Dat gaat fout. Dit wordt het einde van onze vriendschap.’ Ineke Holthuizen houdt haar hart vast als Jan Nagel haar man Willem in 2010 overhaalt politiek actief te worden voor zijn partij. Ineke en Nagels vrouw Yvonne zijn al tientallen jaren hartsvriendinnen. Zo leren ook hun echtgenoten elkaar kennen. Ze komen regelmatig bij elkaar over de vloer en vieren samen de feestdagen. Over politiek hebben ze het niet, luidt hun ongeschreven regel. Holthuizen is dan nog burgemeester van Bussum en Nagel wordt in de buurgemeente raadslid en wethouder voor Leefbaar Hilversum. Na zijn pensioen in 2003 blijft Holthuizen politiek actief in zijn provincie, als Statenlid voor de VVD. Na één periode vindt hij het mooi geweest, ook omdat hij kampt met hartklachten.

Als Holthuizen na zware operaties eindelijk weer een beetje boven Jan is, begint Nagel in 2010 toch over politiek. Voelt hij er als ervaren Statenlid voor om voor 50PLUS op de provinciale lijst te staan? Holthuizen kan zich in grote lijnen vinden in de speerpunten van de partij. ‘Ik was sinds 2003 met pensioen en merkte dat ik elk jaar hetzelfde bedrag kreeg, terwijl de kosten stegen. Mijn pensioen bleek noch waardevast, noch welvaartsvast. Ik ervaarde aan den lijve dat de kritiek van

50PLUS terecht was.' Ondanks de bezwaren van zijn vrouw stelt hij zich kandidaat. Nadat lijsttrekker Kees de Lange in de Eerste Kamer is gekozen, neemt Holthuizen zijn plek in Provinciale Staten in.

## **Boodschappenbriefje**

In 2012 zoekt de partij een nieuwe voorzitter: de reglementen verbieden Jan Nagel namelijk de functies van Kamerlid en partijvoorzitter te combineren. Hij heeft een jaar dispensatie gekregen om de landelijke verkiezingen voor te bereiden, maar die periode loopt nu ten einde. Hij polst Holthuizen of hij iets voelt voor het partijvoorzitterschap. 'Jij kunt zorgen voor meer structuur en rust in de partij.' Holthuizen voelt zich geveleid, maar realiseert zich dat het opvolgen van de eigenzinnige partijoprichter niet zonder risico's is. Hij stelt dan ook een aantal voorwaarden. De belangrijkste: Nagel moet de dagelijkse gang van zaken aan hem en zijn bestuur overlaten. Bovendien wil hij dat 50PLUS een volwassen partij wordt, met onder meer een volwaardig wetenschappelijk bureau. Nagel gaat akkoord en Holthuizen vertrouwt erop dat hij de ruimte krijgt. 'Ik dacht: ik red dat wel.'

In november 2012 wordt de inmiddels vierenzeventigjarige Holthuizen tot partijvoorzitter gekozen. Bij zijn aantreden belooft hij de partijorganisatie te professionaliseren en kondigt hij een tijdelijke commissie Afdelingen en Communicatie aan. Deze zal het bestuur adviseren over de taken en bevoegdheden van provinciale afdelingen en over de afstemming tussen landelijke en provinciale vraagstukken.

Holthuizen en zijn bestuur gaan enthousiast aan de slag. Ze geven de partij een steviger organisatorisch fundament door provinciale afdelingsbesturen tot stand te brengen. Met behulp van tientallen vrijwilligers wordt de organisatie op po-

ten gezet. Intussen blijven zich nieuwe leden melden, soms honderden per week. Dit alles vraagt veel tijd en aandacht. Ook stroomlijnen ze de overlegstructuren: Statenleden krijgen hun eigen overleg met de Kamerleden. De adviesraad voor het hoofdbestuur wordt beperkt tot de provinciale afdelingsvoorzitters.

Nagel houdt zich als beloofd op de achtergrond. Dat wil zeggen: tot de kerst. In het nieuwe jaar souffleert hij zijn opvolger steeds vaker, tot diens ongenoegen. 'Adviezen geven aan de partij is niet gek. Maar als je een gezellige lunch hebt met z'n tweeën of met de vrouwen erbij, en vooraf krijg je een boodschappenbriefje met wat er moet gebeuren, dan zijn dat ongewenste manoeuvres uit de politieke hoek.' Nagel vindt dat er te weinig uit Holthuizens handen komt en twijfelt of de voormalig burgervader de juiste man op de juiste plek is. 'Een oud-burgemeester als voorzitter leek me aanvankelijk een goed idee: zo iemand heeft overwicht, weet hoe hij vergaderingen moet leiden, kent de procedures. Ik heb me onvoldoende gerealiseerd dat in een gemeente alles van a tot z ambtelijk wordt voorbereid. Als partijvoorzitter moet je zelf actief worden, dingen ter hand nemen. Hij liet veel over aan de vicevoorzitter.'

Nagel dringt erop aan dat het bestuur voldoende geld apart zet voor de verkiezingscampagne, mocht het kabinet-Rutte vallen. Volgens hem is het 'staand beleid' binnen de partij om hier jaarlijks een ton voor af te zonderen. In zijn logica levert campagnevoeren zetels op en hoe meer zetels, hoe meer subsidie. De investering betaalt zichzelf dus terug en is essentieel voor het voortbestaan van de partij. En wat is nou een ton per jaar als je ziet wat de grote partijen te besteden hebben? Holthuizen wil andere zaken prioriteit geven, zoals een opleiding voor het partijkader. 'Jan wilde lawaai maken in het land en wij wilden goede cursussen.' Nagel vindt de cursus die het bestuur wil organiseren veel te duur.

Het lijkt erop dat Nagel zijn oude voorzittersrol maar moeilijk los kan laten. Het is niet de eerste en zeker niet de laatste keer dat hem bemoeizucht verweten wordt. Een onterecht verwijt, vindt hijzelf, maar hij denkt wel te weten waar het vandaan komt. 'Ik ben niet alleen oprichter, maar heb een geweldig grote politieke ervaring. Als Kamerlid en bestuurder. Veel meer dan de anderen. Gewild of ongewild geven mensen aan mijn woorden daardoor veel gewicht. Als ik zeg: dat moeten we absoluut zo niet doen, dat geldt moeten we reserveren, dan telt dat misschien wat harder dan wanneer een ander dat zegt.'

## **OPA**

De meningsverschillen tussen het bestuur en Nagel blijven aanvankelijk binnenskamers. Dat verandert in het najaar van 2013. Aanleiding is de vraag of 50PLUS moet meedoen aan de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2014. In de partijtop zijn de rijen over deze kwestie gesloten. 50PLUS is opgericht als landelijke partij. Zelfs de deelname aan provinciale verkiezingen was vooral bedoeld om in de Eerste Kamer vertegenwoordigd te zijn. Dat ze aan lokale verkiezingen niet meedoen is zelfs vastgelegd in de statuten. Volgens Holthuizen komt deelname aan de gemeenteraadsverkiezingen bovendien te vroeg voor de partij. Eerst moet een professioneel apparaat worden opgebouwd. Henk Krol is het met hem eens. De jonge partij mist de ervaring en de organisatie om voor lokale verkiezingen een goede kandidatenselectie op te tuigen. De partijleiding vreest voor baantjesjagers en intern gedoe. Het risico dat de partij vervolgens ten onder gaat aan interne strubbelingen is levensgroot. Jan Nagel kan zich helemaal in deze lijn vinden. Hij heeft goede banden met lokale partijen en gunt ze zetels in de gemeenten. In ruil voor hun steun

bij de Statenverkiezingen had hij ze bovendien beloofd dat 50PLUS niet mee zou doen aan gemeentelijke verkiezingen. Sommige 50PLUS-leden zijn voor deze lokale ouderenpartijen actief. Nu meedoen betekent concurreren met je eigen mensen. Als 50PLUS het gemeentelijk tegen bestaande seniorenpartijen opneemt, bestaat bovendien het risico dat geen van beide een zetel haalt. Kortom, de partijtop is er onderling snel uit: meedoen aan de gemeenteraadsverkiezingen van 2014 is uitgesloten.

Veel provinciale afdelingen en leden denken er anders over. Ze willen het succes van hun partij, die tot ongekende hoogte is gestegen in de peilingen, ook lokaal verzilveren. Als het Flevolandse Statenlid Erik Boshuijzen dit wil agenderen op het partijcongres in april, sommeert Holthuizen hem in een mail daarvan af te zien. De voorzitter waarschuwt hem moties over de gemeenteraadsverkiezingen te zullen beschouwen als ‘ordeverstoringen’, ‘zo nodig met alle gevolgen van dien’. Holthuizen ziet het als zijn taak de snelgroeiende achterban in toom te houden. De mail aan Boshuijzen past in zijn ‘vaderlijke, adviserende rol’, vindt hij. Maar Boshuijzen beschouwt het als een gebrek aan interne democratie. ‘Het gaat allemaal enorm top-down.’

Ondanks de waarschuwing van Holthuizen pleiten verschillende leden tijdens het congres voor lokale deelname. Holthuizen verheft zijn stem en maakt in ferme bewoordingen duidelijk dat 50PLUS daar echt nog niet klaar voor is. Partijleider Krol valt hem bij en onderstreept dat de vier jaar oude partij zich nog in ‘de kleuterfase’ bevindt. ‘Het is verstandiger en gezonder om de jeugd- en puberteitsfase te doorlopen met alle bijzonderheden die daarbij horen. Alleen dán zijn we straks een volwassen partij die tegen een stootje kan.’

Maar het activistische lid Dick Schouw, de Brabantse ondernemer die de 50PLUS-campagne voor de Tweede Kamerverkiezingen organiseerde, legt zich daar niet bij neer. Als

politiek avonturier heeft hij al menig partij versleten: VVD, Piratenpartij, DS70, Trots op Nederland. Binnen 50PLUS gaat hij zijn eigen gang. Hij is niet onder de indruk van het ooit 'met algemene stemmen aangenomen' bestuursbesluit om af te zien van deelname. 'Nagel vertelde er niet bij dat dat bestuur toen enkel uit hem en Kees de Lange bestond. Hij had het verbod op meedoen aan gemeenteraadsverkiezingen zelfs verankerd in de statuten, er viel niet over te praten.' Een advies van Schouw en enkele partijgenoten om dan tenminste een proef te doen in één gemeente, verdwijnt in een la.

Schouw vindt meedoen noodzakelijk. 'Als we niet in de haarvaten van de maatschappij zaten, kregen we nooit een stevig fundament.' Buiten het bestuur en de partij om bereidt hij samen met partijgenoot Peter Pont deelname aan de gemeenteraadsverkiezingen voor. Hij richt hiervoor de beweging Ouderen Politiek Actief (OPA) op: een platform voor lokale ouderenpartijen. 'We besloten ons eigen B-merk te gaan maken. Daarmee wilden we 50PLUS zo onder druk zetten dat ze wel mee moesten doen en dan zouden we vervolgens de boel in elkaar schuiven. Dat was het idee. Maar de partij heeft dat nooit begrepen.'

In zo'n twintig steden wil de beweging op de lijst, in tientallen andere gemeenten mogen lokale partijen die de beginselen onderschrijven het OPA-logo voeren. Lokale ouderenpartijen schieten overal als paddenstoelen uit de grond als gevolg van de crisismaatregelen die pensioenfondsen en overheden hebben genomen. Pensioenen worden gekort, eigen bijdragen in de zorg stijgen fors, verzorgingshuizen worden duurder, zorg wordt afgewenteld op mantelzorgers. Schouw vindt het hoognodig om ook op lokaal niveau de krachten te bundelen en een vuist te maken. 'De landelijke overheid legt steeds meer zorgtaken bij gemeenten. Of het nu om de thuiszorg gaat of over veiligheid. Veel van wat ouderen belangrijk vinden, gebeurt door de lokale overheid.'

Binnen 50PLUS wordt er verschillend gedacht over het initiatief. Sommige leden zien het als een mooie aanvulling op de landelijke inzet van 50PLUS. We streven tenslotte allemaal hetzelfde doel na, vinden zij. Anderen zien OPA als mogelijke concurrent, ook al omdat de nieuwe partij toekomstige deelname aan de landelijke verkiezingen niet bij voorbaat uitsluit. In het 50PLUS-partijblad verbiedt voorzitter Willem Holthuizen de lokale ouderenpartijen zich nog te affichereren met 50PLUS. Hij is bang dat eventuele missers afstralen op de partij. Dat schiet sommige leden in het verkeerde keelgat, ze dreigen over te stappen naar OPA. Nagel zegt niet bang te zijn voor de concurrentie. Hij acht het uitgesloten dat OPA ooit meedoet aan landelijke verkiezingen: '50PLUS staat in de peilingen op dubbele cijfers en heeft met Henk Krol een zeer aansprekende lijsttrekker. Daar ga je niet mee concurreren.' 50PLUS blijft bij haar besluit om niet lokaal de concurrentie aan te gaan, benadrukt Nagel. 'Lokale politiek willen we aan lokale partijen laten.'

### **Mislukte royementen**

Partijvoorzitter Holthuizen en een aantal van zijn medebestuurders kijken minder ontspannen dan Nagel naar de machinaties van Schouw. Ze vinden het geen pas geven dat een prominent 50PLUS-lid zijn eigen beweging opricht. Ze menen dat hij met zijn eigenzinnige initiatief handelt in strijd met de partijstatuten. Saillant genoeg is Schouws levenspartner Adriana Hernández ook lid van het 50PLUS-hoofdbestuur en staat OPA ingeschreven op haar adres, waar ze met Schouw samenwoont. Haar medebestuurders vrezen dat ze vertrouwelijke zaken aan haar partner doorbrieft. Hernández benadrukt de acties van haar man niet te steunen, maar ze vindt dat hij zelf moet weten wat hij doet. Ze is niet van plan

vanwege aannames van het bestuur het veld te ruimen. ‘Be-re-ambitieuus,’ noemt Holthuisen het koppel. ‘Ik ben er nooit achter gekomen wie van de twee het meest ambitieuus was. Ik weet ook niet of ze samen een tactiek hadden om posities in de 50PLUS-top te krijgen. Maar ze waren de hele dag aan het mailen, gingen in tegen de partijlijn en zaaiden verwarring met hun berichtgeving. Zo’n OPA-initiatief stond Schouw natuurlijk vrij, maar dan moest hij niet binnen 50PLUS blijven. Ik vond het ondermijnend.’

Dan blijkt dat Hernández heeft gebeld met Henk Krol. Ze zou hem gezegd hebben dat ze Schouws partij ‘lokaal’ kan houden: zorgen dat OPA landelijk geen concurrent van 50PLUS zou worden dus. In ruil daarvoor zou ze plaats twee op de lijst voor de Europese verkiezingen bedongen hebben. Chantage, meent een deel van het bestuur. Als oplossing zien ze een royement van het stel. Holthuisen: ‘Als bestuur wilden we laten zien dat we een integere partij waren. Die integriteit gooi je te grabbel als je zulke mensen hun gang laat gaan. Maar toen zei Nagel: “Ja, maar als je optreedt, gaan ze schreeuwen. Dan krijg je negatieve publiciteit. Dat moet je dus vooral niet doen.”’

Opmerkelijk genoeg is Holthuisen er niet bij als het royementsbesluit genomen wordt. Hij is nog op vakantie als vice-voorzitter Marion Schobre op 20 september de twee dissidenten uit de partij zet wegens ‘herhaalde overschrijding van door de partij vastgestelde grenzen’ (Schouw) en ‘integriteitsschending’ (Hernández). Het bestuur is verre van voltallig als het besluit genomen wordt. De fractieleiders van beide Kamers, Krol en Nagel, die qualitate qua altijd voor de bestuursvergaderingen worden uitgenodigd, hebben vooraf te horen gekregen dat de bestuursvergadering niet doorgaat en dat alleen ‘enkele bestuursleden’ bij elkaar zullen komen om een volgend overleg voor te bereiden. De twee zijn dan ook *not amused* dat deze ‘enkele bestuursleden’ hen nu overvallen met dit besluit.

Voor de vakantievierende Holthuizen is de verrassing minder groot. 'Ik wist dat ze dat gingen doen. We hebben dat goed besproken. Ik stond volslagen achter die royementen. Als je van iemand af wilt, moet je een dossier opbouwen. Daar waren we mee bezig. Schobre oordeelde op dat moment dat het dossier rond was.' De voorbereiding van dat dossier vond in het diepste geheim plaats, weet secretaris Hylke ten Cate. Hem verbaast het niet dat het uiteindelijke besluit in afwezigheid van de voorzitter is genomen. 'Hij was nog steeds wat ziekelijk en liet eigenlijk alles aan Schobre over.' Schouw hoort van een journalist dat hij geroyeerd wordt, Hernández ziet het op het journaal. Ze voelen zich overvallen door het besluit. Holthuizen: 'Het kan me niet zoveel schelen hoe ze het gehoord hebben, maar dat ze het over zichzelf afriepen was zo duidelijk als wat.'

Krol, die de royementen uit de pers zegt te hebben vernomen, noemt het een soloactie van de vicevoorzitter. Hij ontkent het telefoontje van Hernández niet, maar om dat nou meteen chantage te noemen. ... Hernández over het gewraakte telefoontje: 'De dag dat OPA live zou gaan, heb ik Henk in vertrouwen opgebeld om hem dit mee te delen. Ik wist dat de pers hem hier vragen over zou stellen. Zo had hij een paar uur de tijd om zich hierop voor te bereiden. Het bestuur zag hierin het bewijs dat Dick en ik informatie deelden.' Ze ontkent dat ze Krol heeft gechanteerd en denkt dat de beschuldigingen voortkomen uit jaloezie van haar twee vrouwelijke collega's in het bestuur. 'Het waren jeugdvriendinnen. Voorzitter Holthuizen zou als oud-burgemeester zo'n besluit niet genomen hebben zonder ons eerst om de tafel uitgenodigd te hebben.'

Nagel roept de volgende ochtend de provinciale voorzitters bijeen en houdt hun voor dat je leden niet 'zomaar in het wilde weg' en zonder wederhoor kunt royeren. Zij zijn het daarmee eens. Dat hij door de provincievertegenwoordigers bijeen te roepen de regie naar zich toe trekt, is tegen het zere been van

Holthuizen en de zijnen. Zijn voorganger had hem toch beloofd zich niet met bestuurszaken te bemoeien? Maar Nagel vindt dat hij moet ingrijpen nu het bestuur volgens hem in strijd met de reglementen heeft gehandeld.

Hij zou hen volgens Holthuizen hebben uitgemaakt voor ‘bestuurlijke onbenullen’. Zoiets hoeft hij zich als oud-burgemeester niet te laten zeggen. Voorzitter Holthuizen, vicevoorzitter Marion Schobre en penningmeester Anke Nollen besluiten bij gebrek aan steun voor hun besluit eind september 2013 op te stappen. Ze vinden dat Nagel en Krol de geroyeerde activisten te veel de hand boven het hoofd houden. Holthuizen vindt het verdrietig. ‘Twintig jaar ben ik getrouwd geweest met Jan Nagel. Bevriend. We zaten bij elkaar op oudejaarsavond. Ik begrijp niet waarom hij mij heeft laten vallen.’ Holthuizen zegt zijn partijlidmaatschap op, maar blijft wel in Provinciale Staten zitten. ‘Niemand zei er wat van.’

‘De fundamentele fout in onze partij is dat de politiek een te grote invloed heeft gehouden op het bestuur,’ blik Holthuizen een paar weken na zijn opstappen terug in *de Volkskrant*. Tot ‘de politiek’ rekent hij niet in de laatste plaats senator Nagel. Die bevestigt dat hij Holthuizen adviezen heeft gegeven, maar beschouwt dat niet als bemoeienis. ‘Het royeren van twee mensen geeft publiciteit. Daar moet 50PLUS mee uitkijken. Het moet zorgvuldig gebeuren, zoals bij een volwassen partij. Nu ging het zonder fatsoenlijke hoor en wederhoor. Er was een vergadering zonder agenda. Sommige bestuursleden waren niet uitgenodigd. En Krol, de politiek leider, moest uit de media vernemen dat er twee leden uit de partij waren gezet.’ Volgens Holthuizen wist Krol donders goed dat het bestuur royementen tegen de twee voorbereidde en was hij het daarmee eens geweest. Holthuizen had vaker Krols steun gemist. Zo had hij de fractieleider tijdens een etentje in het restaurant van de Tweede Kamer overtuigd van het belang van investeren in training en opleiding in plaats van in ‘reclame’

zoals Nagel had gewild. Krol had toegezegd het voorstel van de voorzitter te steunen, maar had dit uiteindelijk niet gedaan.

Schouw en Hernández krijgen een herkansing. Hun roeyement wordt omgezet in een tijdelijke schorsing. De interne beroepscommissie zal de roeyementen uiteindelijk ongeldig verklaren. De OPA-beweging gaat door en haalt bij de verkiezingen in maart 2014 in verschillende gemeenten bij elkaar zo'n vijftientig zetels. Hernández wordt weer in het hoofdbestuur opgenomen en krijgt een vijfde – onverkiesbare – plek op de lijst voor de Europese verkiezingen.

Holthuizen en Nagel hebben lange tijd geen contact. Door de ruzie staan ook de contacten tussen hun echtgenotes op een laag pitje. In die tijd fungeren Hylke ten Cate en zijn vrouw als *trait-d'union* tussen beide stellen. Een jaar later zoeken ze weer toenadering. Ze lunchen samen en constateren dat het jammer is dat het zo gelopen is. Holthuizen: 'Nu zien we elkaar weer. En hebben het soms ook even over de partij. Het staat niet meer tussen ons in. Ik denk dat we allebei spijt zouden moeten hebben.' Waarvan Holthuizen spijt heeft? 'Dat ik er ooit aan begonnen ben. Ik had moeten luisteren naar mijn vrouw.'